

Diplomová práce

Student: Tomáš Chaloupka

Obor: Čj – Sv

Téma: Teorie fikčních světů a interpretace

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Alice Jedličková, CSc.

Posudek vedoucího diplomové práce:

V posudku této diplomové práce se více než kdy jindy uplatňuje pravidlo, že negativní kritiku je třeba podrobně doložit, zatímco pochvalné hodnocení může mít globální charakter.

Práci považuji za podnětný příspěvek ke dvěma klíčovými oblastem: české literární teorii a české poetice novější hispanoamerické prózy jako modelové sféry „fantastična“. Literárněteoretické příspěvky jsou mezi diplomovými pracemi dosti vzácné, ještě vzácnější pak ty, které vykazují vyvážené spojení teoretických úvah s analytickou praxí a prověřují analytickou a interpretační důsaznost vykládaného modelu ve vztahu ke konkrétnímu literárnímu dílu či skupině děl.

Do české teorie literatury vnesla Doleželova teorie fikčních světů racionalistický model vnitřního fungování literárního textu, jehož přednosti se uplatní zvláště při zkoumání logiky výstavby představeného světa. Meze tohoto modelu se ukazují zvláště v jeho rigidní antimimetičnosti, která svazuje interpreta v přístupu k dílu jako určité paralele jeho vlastní zkušenosti a především problematizuje etický aspekt hodnocení představeného světa: dovedeno do důsledků to znamená, že představený svět založený na pravidlech odporujících etice našeho aktuálního světa musíme prostě přijmout jako funkční, funguje-li bez vnitřních kontradikcí v rámci svých nastavených pravidel. Právě tyto problémy se otvírají i v předložené diplomové práci. Autorův přístup vykazuje dobrý základ ve filozofii jazyka a sémantice slovesného díla, tedy produktivní výsledek jeho oborové orientace na studium sociálních věd a literatury.

Volba hispanoamerické fantastické prózy je cenná nejen adekvátností „metody a materiálu“, tj. teorie, jejíž nástroje umožňují odhalit logiku zdánlivě nelogických, fantastických světů, ale také proto, že diplomanta nutí k interkulturnímu přístupu a konfrontaci specifických fenoménů daného kulturního okruhu s českými obecně kulturními a literárními konvencemi.

Diplomant nepodává souhrnný nástin jednotlivých teorií, s nimiž pracuje (Doležel, Doležel v interpretaci Fořtově, Ryanová, Ronenová, Ouellet), v úvodní kapitole pouze předkládá pokus o svod „kanonických kategorií“ vyvozených převážně z Doleželovy teorie a průběžně se ve svých analýzách přihlašuje k těm stanoviskům, která v daném kontextu považuje za plodná. Tam, kde je třeba, vrací se ke kategoriím rétorické teorie vyprávění, nebojí se ani vstupu na široké pole kulturních vzorců, ba i předsudků. To mu dovoluje dospět v první části věnované typologii fikčních světů v Cortázarově a Márquezově povídkové tvorbě nejen k rozpoznání logiky příběhu, ale i širšího kontextu, který je jím aktualizován: hispanoamerická fantastika je své zdánlivé svébytnosti a autonomii často výzvou k přehodnocení západoevropské tradice individualismu a racionalismu. Druhá část, náčrt vývoje fikčních světů v Márquezově tvorbě, demonstruje schopnost teorie fikčních světů vyznačit autorskou poetiku v jejích konstantách a dynamice právě prostřednictvím parametrů fikčního světa.

Závěrečné shrnutí metodologických zisků je současně střídou kritikou limitů, ba i deficitů teorie. Práce se může řadit vedle původních i přeložených textů (Doležel, Ronenová) a textů vykladačských (Fořt) založených teorii fikčních světů, považuji ji však (pokud je mi známo) za první soustavnou aplikaci teorie v českém kontextu.

Navržené hodnocení: výborně

V Praze dne 4. května 2006